

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Égész évre . . . 6 korona.
Egy éven át 3 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvényhatósági bizottsági közgyűlést megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHVATAL
Városi nyomda.

Ide küldendők a kéziratok és előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDESI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

A szabad liceum.

Írta: **Koncz Ákos.**

Az emberiségnek kétségkívül a a legnagyobb jöltevéje, aki felkelték megnemesítését és tudása kiszélesítését fardozik. Az emberiségnek mindkettőre szüksége van, főleg a mai sivár világban, hol a lelki svárság és üres kalászhhoz hasonló strebesség kezdi urálni a lelkeket.

A lélek nemesítését, a tudás kiszélesítését és ahol szükséges, a tudásnak alapvetését tüzte ki feladatát a debreczeni szabad liceum. Méltán illeti tehát dicséret egy azokat, kik a szabad liceum eszméjét annak idején felvetették, mint azokat, akik a ránk következő napokban népszerű előadásokat tartanak az elmék művelésére.

Mert bár vannak iskoláink és kitűnő tanerőink, népünk még igen sok ismeretnek hiával van. Nagyrészt hamar odahagyván az iskolát, a keyeret biztosító foglalkozáshoz lát és az ételtel vivő, sokszor nagyon fárasztó küzelemben nines ideje tudását gyarapítani, míg a gyermekkorában tanult ismeretek lassanként elszállnak emlékezetéből és végre is nem látja semmi hasznát annak, amit gyermekkorában az iskolákban hiányosan, vagy jól megtanult.

A szabad liceum eszméje bevált mindenütt és pár évi ciklus nagy eredményeket hozott létre. Tanulni szerető népünk, különösen vasárnapokon és ünnepnapokon szivesen felkeresi a népszerű előadásokat, melyek nyelvéhez, gondolatvilágához alkalmazkodva, új, előtűk még homályos vagy teljesen nem tudott ismeretekre oktatják. És az eredmény ott a legszembezőköbb, ahol az előadók a közlendő ismereteket hallgatóik lelki világához alkalmazták és nem tartanak nagyképp akadémiai értekezéseket, hanem népszerű, tetszetős, könnyű modorban magyarázzák meg felvett tárgyukat.

A szabad liceum előadásai iránt főleg azokban kell érdekeltséget kelteni, akiknek nem volt módjukban az iskolában tanulni. Nagy hasznát veheti a művelt, tanult, nagyképzetségi előadók oktatásának a tanultabb osztály is, de elvège is, mint fentebb említettük, azok lelki világának felgyújtását cefelozva a szabad liceum, akiknek ismereti nagyobb mértékben szorulnak kiegészítésre.

Az iskolák sok eszmét és tárgyat felőlél. A nálunk tartandó ezidei előadások az egészségtan köréből fognak ismereteket nyújtani. Szerencsés gondolat nemcsak azért, mert az egészség a földi jólét fenntartó oszlopa, de azért is, mert népünk nagyrésze, magukat sem véve ki, sok tekintetben nagyon keveset törődnek egészségük fenntartásával, megóvásával. Nem vagyunk elég óvatosak az egyes betegségek elkerülésében, nem tartjuk be a törvények és rendeletekben lefektetett egészségügyi dolgokat és igen sokszor tévóváza, gyakorlatlanul állunk meg egyes esetekben, melyekben kellő szakszerűlem mellett igen könnyen segíthetnénk úgy a magunk, mint a mások baján. Mennyi, de mennyi haszon haramolnék reánk, ha egészségünk fenntartásának munkájában a helyes irányt követnénk, ha jól és az időjáráshoz képest öltözködnénk, rendszeresen, észszerűen táplálkoznánk, népünket minden rendelkezésünkre álló eszközzel a szeszes italok mérhetően szeretetéről leszoztanánk, ha a lakóházak jó kiépítésére és szellőztetésére kioktatnánk, egyszóval, ha felkeltük öntenek a népszerű előadás világos, meggyőző erejével mindazt, ami meghosszabbítja az életet és az emberi

életet minden oldalról fenyegető betegségek ellen óvószertől szolgál.

Egyéb ismeretekre is megtanítja a hallgatóságot a szabad liceum lelkes, tudós gárdája és éppen azért mi azzal a tisztelettel köszöntjük a szabad liceum nemeslelkű, tudós előadóit, mely a tudományt és emberszeretetet megilleti. Legyen Isten áldása szellemi törekvéseiken és az ismeretek magvai talájanak hálás talajra hallgatóik lelkében. Azok pedig, kik szeretik az ismeretgyűjtést, akik, hábár tudnak is egyet-mást, sőt talán már maguk is képesek másokat tanítani — látogassák egyiránt szivesen a népszerű előadások sorozatát. Mert mindannyian tanulhatunk, mert a tudás kimeríthetetlen és egy-egy általunk nem ismert, mert a tudás elfelejtett eszme felújodása nemes győnyörrel tölt el bennünket. És vajjon van-e olyan okos ember, aki elmondhatná magáról, hogy tudása betelt, be van tetőzve? Ezt csak a fenhéző ember állítja, kinek tudása rendszeren csököl, felszines és tartalmatlan.

Síessünk tehát az ismeretterjesztő előadásokra és mi, kik tudományunkból élünk, mutassunk példát azoknak, akik sietnek az ismeretek ama forrásához, melyhez viszonyaik folytán eddig nem jutottak.

A magyar ipar védelme.

Lelkesedni akarunk, de lelkesedésünk szalmaláng. Egy felvetett, tetszetős eszme megragadja lelkeinket és gondolatukat, de a gondolatnál nem is megyünk tovább. Hangoztatjuk magyarságunkat, fajszereztűnket, de erőtelemek vagyunk érdekeink megóvásában, kiszélesítésében. Hiányzik nálunk az egyöntetű munka és az a titkos erő, mely a sikerelenség felett nem esik kétségbe, hanem dolgozik egy-egy nap eszme diadala érdekében fáradhatatlanul.

Carlyle-ről mondják, hogy mikor The French revolution a history című munkáját megírta, úgyetlen inassa befűtött a kézirat halmazza a kandallóba. A fegyelmezett tudós nem jött zavarba, hanem megírta újból munkáját, mely az elpusztított szellemessége és gondolatának mélyesével felülmúta.

Ez a bámulatos akaratér jut eszünkbe, midőn a magyar iparról olvassuk a lapokban. Panszokodunk, hogy kereskedelmünk és iparunk más országokéhoz képest pang. A házi ipar pedig egészen mostoha gyermekünk lett. Nem törődünk vele, produktumai nem kellenek, mert hozzá vagyunk szokva az idegenben készült, olykor olcsónak tetsző és éppen azért haszontalan portékához. Felszisszenünk, mikor előzőnk az élelmes utazók és kereskedelmi ügynökök hazánkat, a legtöbb esetben méreg drágán sóva ránk ama portékákat, melyeket egy kis utánjárással jobb kivitelben itthon is megkaphatnánk. Igen! mi olyan kálloosok vagyunk. Nekünk nem kell a magyar ipar, pedig ha támogatnánk, hamarosan belátánk, hogy pénzünkért itthon sokkal megfelelőbb és használhatóbb értéket kapnánk, mint a külföldi. Kimutatták már azt az igazságot nem egyszer, de számtalanszor azok, kik Magyarországon szemből jövő ipari és kereskedelmi haladásunktól várják, de óvó, intő és kérés szavak a pusztában kiáltónak szava lett, melynek megszívlelése elől a magyar társadalom rögtönkezesen bezárja fűleit.

Ha a siker nem következik be, abbahagyjuk a kezdetet. Ugy teszünk, mint a gyermek nehéz feladatával. Ha megakad, nem okosodik, nem keresi a megfűjtést, hanem bosszusan eldobja könyveit, irószertét. Nagy türelmi fogunk a magyar kereskedelmét és ipar védelmének, ismerjük az eszközöket, melyekkel életré támaszthatjuk, volna is bennünk egy kevés hazafias érzéssel megszentelt erő, de az első

akadálylól lemondunk a további munkáról, hagyva a dolgokat abberiták módjára nyugodni.

A magyar sajtó és a nagyközönség csak nemrégien lelkesült Hegedűs Sándornak oszlopcikkjén, mely a Pesti Napló legsebbe cikke volt. Csupa igazság volt azokban a hazafias érzéssel megírt sorokban. Sőt többet mondotk! Irányeszmék voltak abban levele a magyar ipar védelmére; eszmék, melyek becsmérlésre váltak volna a férfi agynak is. Egy biztos ut a fejlődés felé, kimutatva jóakarattal, agóddással, de egyértelmű munka esetén a siker reményével. A kegyelmes asszony írását, mely méltó feltűnést keltett az országban, nem udvariasságból és írja előkelőségéért dicsérik, hanem azért, mert az abban kifejtett eszmék és gondolatok a nemzet vágyó lelkéből vannak kiírva. Az elhanyagolt ipar két támogatást, gondozó, nevelő szervezetet a nemzetből, a magyartól, Védő a sokak által lenézett magyar ipart, mely szépségre, invenczióra, szőléságra kiállja a versenyt a szemetek megtevésőt a külföldi ipar produktumaival. Rámutat arra, hogy a magyar iparban megvan az erő, csak növelni, dajkálni, ápolni, fejleszteni kell az azzal a gondolattal és szerettel, mely eddig annyira nélkülözött. Erős, egészséges nemzeti érzéseknek dominálni a magyar iparban is és a teljes siker, ha nem rögtön is, de idővel százszerosan meghozza a reáfordított munka gyümölcsét.

Ha minden magyar nő úgy gondolkozik, mint az az ideális lelkű és sok tudása kegyelmes asszony, a magyar ipar égető kérdése csakhamar meg volna fejtve. Nem hiánának meg a külföldi gyárosok a mi pénzünkön s mi nem lennénk elhalmozva és becsapva olyan értéketlen cikkekkel, melyeket mérleg drágán fizetünk meg, vagy abban a bizserben, hogy magyar földön azokat meg nem szerethetjük, vagy ha megszerethetjük is, oly drágák, hogy lehetetlen azokat megfizetni.

Igaz, hogy a magyar iparos nem dolgozik szemfényvesztő reklámmal, nem kürtöli világáig becsméletes alkotását, mint a külföldi ember hitvány cikkeket, sőt még annyira sem élmes, hogy észrevetesse magát. És ez utóbbi hibája iparosainak, mert a tisztességes munka felemelt fővel mutatnia be sikereit, mert jól készített munkái meggyőző a kétdókat, hogy nem szédelőgökkel, hanem megbízható erővel van dolguk.

Szemban a külföldről beözönlő cikkekkel az egyenlőtlen harcban természetesen a magyar iparos veszti. Amazi meg kell akadályozni oly módon, hogy pártoljuk a hazai ipart. És ebben legtovább a nők tehetnek, rábeszélés, s hazai ipartermekék beszerzési forrásainak felkutatásával és azok pártolásával. Alakítsanak magyar ipar védő egyleteket. Nem kell ahhoz pénz, csak meleg érdeklődés és ügyeszeret. Van előttünk egy példa! Ott van Gyarmathy Zsigánd urasszony, ki a kalotaszegi varrottasnak piacot teremtett nemcsak nálunk, hanem a külföldön is. Kövessék ennek a bámulatos tevékenységű magyar asszonynak az igazi példáját, akit nem vert le a kezdet nehézsége, hanem inkább fokozta benne az akaratot.

Kezdjük, igen, kezdjük hozzá a magyar ipar pártolásához. Talán még nem kétünk el, még élénk emlékeztünkben vannak azok magvas cikkeknek szavai, melyeket a miniszternek mint első „hadüzenet* küldött a külföldi importált sejtés portékák ellen. Hallgassuk meg a becsméletes harcra hívó szavakat, melyek főséges megnyilatkozásai egy hazája ipart agódvó féltő nemes szíven. Nem vésharang az, bár talán ez is elkélne nálunk, hogy felébredjünk tétienségünköl, hanem hívó, kérő szózat fenyegetett érdekeink védelmére.

Egy nagy, törekvésiben becsméletes, mindeig elhanyagolt társadalmi osztály tisztességes megélhetésére tesznük biztos alapot a magyar ipar pártolásával. Nemcsak a megérdemelt kenyeret nyújtjuk a magyar iparos osztálynak, hanem fejlesztjük pártolásunkkal munkakedvét, tehetségét.

Egy erős, minden ízében egészséges törekvésiben méltányolt, munkája gyümölcsét kézzel foghatolag tapasztaló iparosostól nagy mértékben emelné vagyonosodásunkat és egy csapással megszűntetné azon bajokat, melyek különböző elnevezések alatt veszedelmes törekvésnek rejtenek magukban, csak kedvező alkalmat várva, hogy a társadalmi rendet felforgassák.

—CZ—S

A közigazgatás új szervezete.

Írta: Éhen Gyula.

A közigazgatás jó csak úgy lehet és csak akkor felelhet meg céljának, ha a nemzet géniuszával összhangzásban, annak nagy eszményeit szolgálja; ha továbbá annak tartalmát a polgári szabadság megvalósítását biztosító önkormányzat kölcsonoz; s ha végül annak rendszerét a jogbiztonság garanciái veszik körül.

A modern közigazgatás szervezésének feladatánál az első kérdés mindig csak az, vajon a közigazgatásnak végleges rendezésre való mai rendszere el van-e látva oly szervezettel és oly intézményekkel, melyek az új szervezettel kialakítására alkalmasak? Vagyis a kérdés mindig az, hogy az öntudatos cselekvéssel teremtett mai helyzet és a közviszonyok elöreg érettek-e már a nagy alkotás megvalósítására?

Ha a most jelzett vonatkozásokban teljes megnyugvást találunk és abban a meggyőződésben élünk, hogy a modern alkotáshoz nélkülözhetetlenül szükséges alkotórészek már együtt vannak: akkor indulhat a nagyszabású munka; még pedig mindenek felett oly célból és rendeltetéssel, hogy a modern alapokra fektetett közigazgatásnak legemisebb feladata legyen: a magyar nemzeti érdekeknek kultusza és azok célhoz juttatása.

Közéletünk egész viláját egy nagy nemzeti gondolat hatja át. Egész nemzet előtt egy eszményi cél lebeg; s az nem más, mint az egységes magyar nemzeti állam kiépítése és megszilárdítása.

Bármely jogalkotásról, avagy közintézmény létesítéséről legyen tehát szó; a nagy nemzeti gondolatot és célt soha sem szabad felednünk, avagy figyelmen kívül hagynunk. Menyivel inkább kötelező tehát a nemzeti eszme figyelembe vétele azon organizmus újból való megteremtésénél, mely a nemzet összes rétegeit szabályozza, legalkalmasabb arra, hogy a nagy nemzeti gondolatnak hűségessé szolgálatába álljon.

Nem szabad felednünk, hogy konglomerát állam vagyunk; s hogy idegen nyelvet beszélő honfitársaink legnagyobb mértékben ki vannak téve a magyar állam szuverenitását mélyen sértő és idővel tán komoly veszéllyel és fenyegetéssel nemzetiégi izgatásoknak.

E ki nem zárt veszély lehetősége teszi tehát a magyar törvényhozásnak kötelességivé, hogy a közigazgatás új rendjét akként szerveze, hogy az a magyar állam fenségének és sérthetlenségének palládiuma legyen; hogy éppen maga a szervezet ne engedjen betolakodást és érvényesülést oly elemeknek, melyeknek célja és törekvése a magyar nemzeti érdekeknek elárulása.

Midőn tehát nem egyedül a magyar nemzeti érdekek megvédéséről, hanem egyuttal a magyar állam nemzeti egységének kialakításáról és a hazafias munkálkodás igényelte eszközök és intézmények előteremtéséről van szó: akkor el kell némulnia minden oly diszsonans hangnak, mely a régi municipális rendszer kegyelet által örített maradványait akarja feltartani, avagy éppen feltámasztani.

Magyarország fejlődésének mai stádiumában nem a nemzeti emlékek és hagyományok dekoratív intézményeinek feltartása a cél többé, hanem az hazafias kötelességnek hű és pontos teljesítése, mely szerint hozandó törvényeink által statuálendő összes hazai intézményeinket, nemzeti tartalommal töltjük meg; ekként biztosítván a magyar államhatalomnak és magyar állameszmének mindenekfelett álló szent jogát!

Minden közintézménynek a magyar állam érdekeit kell szolgálnia. S ha ez így van, akkor éppen a közigazgatás szervezésében kell megvalósítanunk azokat az eszközöket, melyek a magyar nemzeti állam érdekeinek kielégítésére legalkalmasabbak.

Ha felismertük közigazgatásunk mai rendszerének azon árnyoldalait, melyek a magyar nemzeti állam kiépítésének és megszilárdításának elháríthatatlan akadályai; ha meggyőződünk arról, hogy a mai szervezet feltartása csak újabb és újabb veszélyeket rejt magában; akkor félre minden habozással; mert inkább romboljuk le teljesen a régi korhadt épületet alapjaival együtt, semhogy a megbizhatatlan, ingatag alapon emelt alkotás reánk szakadjon és törmelkei alá temesse a magyar nemzetnek legfellebbebb kincsét: a nemzet szuverenitását.

Érthető rövid szavakkal ez azt jelenti, hogy a modern közigazgatási rendszer organizmusában erőteljesen és minden kétértelműséget kizáró módon ki kell domborítanunk a magyar nemzeti jellegét; ennek pedig egyedül célravezető módja és eszköze a **kinevezési rendszer** életbeletelése.

Sajátosság jenség, hogy a parlament közjogi ellenében képviselt radikális hűvei, majdnem kivétel nélkül a régi municipális rendszernek imádói. Holott a visszakivánt

régi rendszernek és szerkezetnek visszaállítása inkább a konzervatív fellegősnak eredménye gyánant volna tekinthető. A választási rendszert szeretik az „autonomia drágagyöngyének” nevezni. Pedig az autonomia lényege nem a választás tényében nyilvánul, hanem a haza polgárainak az őket közösen érdeklő ügyek ellátására vonatkozó cselekvés szabadságában.

Ami a választás szabadsága maradjon érintetlenül és érvényesüljön minden oly esetben, midőn a határozó és cselekvő; a felügyelő és ellenőrzést gyakorló önkormányzati szervek alakításáról van szó. De azon hatósági funkcionáriusok kik mint az önkormányzat közegéi, egyuttal a legfontosabb és legkényesebb természetű állami funkciók teljesítésére és felügyeletére is hivatják; kiknek emimens kötelessége, hogy a magyar állam szuverén jogait védelmezzék és a magyar nemzeti államhatalom érdekeinek éber őrei legyenek; azok, mint a magyar nemzeti állami szempontjából vett teljesen megbízható tisztviselők, még távoli gyanuja alatt sem állhatnak azon feltevésnek, mintha a magyar állameszmé képvisellete helyett idegen nemzetiségi érdekeket szolgálnának.

A közigazgatás jósága nem attól függ, vajon választott avagy kinevezett tisztviselők látják-e el az annak körébe eső teendőket. Hisz ennek legnagyobb példáját mutatja a maga nemében páratlanul álló angol közigazgatás. A magyar állameszmé védelme szempontjából pedig, a mi különleges viszonyaink között, határozottan el kell fogadnunk azon álláspontnak helyességét, melyszerint: hazánkban a városi tisztviselők állásának betöltése egyedül kinevezési rendszer mellett helyes és czél szerű.

Nagy tévedés volna azt hinni, hogy a kinevezés rendszere a közigazgatásunkra reálítsa a centralizált állami közigazgatásnak helyegét. Valamint téves nézet az is, hogy a választási rendszer a decentralizált önkormányzati közigazgatásnak a legfőbb eleme.

Bár szívesen elismerjük, hogy az autonomia a közigazgatás éltető lelke; s ez ad annak igazi tartalmat és értéket. Amde nem tagadható az sem, hogy a közigazgatás területén ezen forgalom körébe ott találjuk, megfelelő külön szerveikkel együtt egy az állami, mint az önkormányzati közigazgatást; majd külön önállósággal, majd egymást kiegészítve és kölcsönösen támogatva. Hiszen a törvényhozás keretén kívül eső minden állami tevékenység a közigazgatás forgalomkörébe tartozik. Kivánatos azonban, hogy a hatósági funkciók ellátására az önkormányzati közegeknek és szerveknek minél nagyobb befolyás biztosítottassék, mert annál nagyobb mértékben valószínű meg a közigazgatási alkotmányosság és polgári szabadság.

A közigazgatás modern rendezésének egyik fontos feladata, hogy éles vonásokkal különböztesse meg a hatósági és önkormányzati feladatokat. — Az önkormányzat jogának terjedelmére pedig legyen mindig irányadó egyrészt a közigazgatás tagozatainak intellektuális kvalitásai; másrészt pedig azon feladatok mértéke, melyet az egyes tagozatoknak törvényszerint és az életközösség határain belül megvalósítaniuk kell.

Ez a helyes *közigazgatási politika.*

Téglavető telepek kérelme.

A városi tanács a régi téglavető telepekre nézve azon határozatot hozta, hogy záros határidőn belül hagyják el eddigi lakóhelyüket. Most a telepek a következő kérvénnyel fordultak a városi tanáchoz:

Tekintetes Városi Tanács! Mely tisztelettel alulirottak, családjaikkal együtt hosszú évtizedek óta lakunk Debreczen sz. kir. város u. n. nagytéglavető telepén, mely nekünk és jogelődeinknek oly értelmes engedélyvel bocsátott még 1857-ben rendelkezésünk, hogy ott a kijelölt házhelyeken lakóházakat építhetünk. Építettünk is, ott ma 105 lakóház áll lsten és a nemes város jóvoltából valóságos otthonképpen, amelyhez mi szegény emberek, ugys, mint születésünk helyéhez, de ugys, mint egyedül vagyunkunkhoz a legnagyobb szeretettel ragaszkodunk, kierelemelze az is otthonunk azaz is, hogy mint szorgalmas munkás emberek a téglavetésből csaknem ötven évet át jelentékeny évi jövedelmet juttattunk a nemes városi közönségének.

A téglavető üzem azonban a tekintetes városi tanács, miután ugyanezen czéla a telep helyéhez közel kirkemenzést építtetett, nem régen tudvalegőleg megszüntette. Ennek következtében mi a rendörkapitányság útján utasítást kaptunk arra, hogy a telep levő házaikat záros határidő alatt romboljuk le és a telepet hagyjuk el. Ez a rendel-

kezés valósággal megdöbentett s a legnagyobb kétségbeesés érzésével töltött el bennünket, mert értelme első sorban az, hogy egyedül kis vagyonunkat elveszítjük, másodsorban pedig az, hogy becsületünk munkával kieremdelt otthonunkot megvalvya, körülbelül 1000 lélekszámot kitevő családtagjainkkal együtt vendorbotot vegyünk a kezünkbe, kierecsdng a városban 6 korona havi béru egészségtelen lakásokat és az eddigi tiszta tühely mellől húzódnak — sokan tizedmagunkkal is — egy kis szoba búzos és tisztátalan fertőjébe; mert hiszen valamenynyen szegény munkás emberek lévén, nekünk nem telhetik arra, hogy nagy urak módjára rendezkedjünk be s amennyi lakbérre adunk, ugyanannyi keservesen kell elvonnunk mindennapi betevő falatunkból.

Az a rendelkezés, ha fogantatosítvánk, sem igazságos, sem méltányos nem lenne. De nem indokolható közigazgatási szempontból sem. Az u. n. Geréby-telep époly távol fekszik a várostól (3 km-re) mint ez a mi telepünk. Több telep is van ezenkívül a város körül s ezek a közigazgatási nehezebb egyáltalán nem teszi, sőt egyrészt azzal, hogy a szegényebb néposztálynak biztos otthon nyujtsanak, valóságos jétékonyisági menhelyek, másrészt azzal, hogy az ott lakó igen szegény és nagy népességű családokat a város belterületéről és az ebben levő lakások túlszűfűlésétől visszatartják, ugy közegészségi, mint erkölcsi teintében is föltötte hasznosak.

Kétség merülhet fel talán az iskoláztatás szempontjából. Eddig azonban ez szóba sem jött, valamint szóba nem jött az époly messze eső Geréby-telepéln sem. Amha most erről szó lehetne, utalunk a jóval távolabbi lakó tanyabéli gyermekekre, akik az iskolát még messzebről látogatják s utalunk, mert közvetlen tudomásunk van róla, — arra, hogy a városi közönség telepeink közelében éppen most szándékozik új iskolát létesíteni. Iskoláztatási szempontból sem volna tehát ok rá, hogy telepeink oly végtelen kárunkra megszüntessék.

Ezek szerint az érintett rendelkezést semmi sem indokolja s nincs más hátra, minthogy adataink kiereklünk előterjesztése előtt ajánlatot tegyünk a tekintetes Városi Tanács előtt arra nézve, hogy miképen óhajtuk a telep továbbra is fenntartani.

Mi a mi szerény egyszerű fellegősnakkal ugy gondoltuk a dolgot megoldónthának, ha azt a téglavető czélfajra évtizedeken át kihasznált s egy sem szántóföldnek, sem legelőnek nem használható területet, melyen házaik felkiesnek, a városi közönségétől örök áron megvesszük. E czéltől már okleveles mérnökkel el is készítettük az ide 7. alatt tisztelettel becsatolt szabályozási tervet s fel is mérjük a megvételhez szükséges területet, mely a felmérés eredménye szerint 56 katasztrális holdat teszen ki. A vételnek remélt keresztűfűtele után a megvett területet felosztánánk a lehetőség szerint 600—800 négyzetöles részletekre, ugy, hogy a mi házaik környéke nem pusztá kis udvari telekkéül állana, hanem valóságos kertekkel alkalma, amelyek díszre válhatnak városunk környékének. Természetes az is, hogy mindenről, ami a rend fenntartásához szükséges, magunk gondoskodnánk s eleve kijelentjük kötelezőleg, hogy a várostól semminem oly élnőt nem igényelünk, ami a város anyagiág terhelné, hacsak a saját költségünkre nem. Kötelezük magunkat ezenkívül arra is, hogy miadatt, amit a városi hatóság közigazgatási, közrendészeti, egészségi és egyéb szempontokból reánk ró, hivatj teljesítjük, hiszen mindenünk csekék vagyunk azért a meleg kis fűszelcér feloldozni, ahol magunk és gyermekeink születünk és nevelkedünk.

Vételről a teljesen kihasznált és szántóföldül vagy legelőül ugy sem használható földért felajánlunk katasztrális holdanként 600 azaz hatsz koronát, összesen 33,600 koronát, melyet egy összebben a szerződés aláírásakor azonnal kifizetünk, miután becsületes szegénységünk mellett abban a helyzetben vagyunk, hogy a vételárunk nekünk egy helyi pénzintézet előlegézi fogja.

Tekintetes Városi Tanács! Százöt szegény családapa kér könyörüetetet és irgalmat el alkalommal. Nincs nagy vagyonunk, nagy tehetőség, pénzrel való adózásunk föltötte csekély a haza és a város czélfajra; de époly becsületes fia vagyunk e hazának és e városnak, mint a tehetesebb polgárok s azoknak mint becsületes, munkás családifők, becsületess nemzedéket is nevelünk. Könyörületet és irgalmat kérünk 1000 lélek számára, hadd maradjanak meg ok a mi verejtékünkön szeretett otthonunkban, az ő földjükön s ne váljanak földönfutókká!

Esenge eszedünk, mindezeknél fogva:

Méltóztassék az 9138—1904. sz. alatt kelt határozatot végrehajtásának fellegűsztesésével jelen vélt ajánlatunkat a legközelebb megtartandó közgyűlés előtt pártolással előterjeszteni s annak elfogadásá után a vonatkozó részletes feltételeket ezenmel megvevettű ügyvédünk: dr. Révi Nándor ur utján veitük közölni. Mely tisztelettel, a tekintetes Városi Tanácsnak legalázatosabbn szolgjuk:

Aláírások.

A városi tanács legközelebb foglalkozni fog az eddigi otthonukat féltő telepek kérelmével, előbb azonban kérelmüket áttette a jog- és pénzügyi bizottságnak.

A nőgyelet háza.

B. e. Várdi Szabó Miklós végrendeletében Széchenyi-u. 6. sz. házát bizonyos feltételek mellett a debreczeni jótékony nőgyelete hagyta. A hagyatékot azonban adósságok terhelik, melyeket a hagyományosok tartoznak fizetni. A hagyományosok most azt tervezik, hogy kiki átvéne a reágyományozott részt és a hagyományra részarányosan eső terhek kifezetéséről gondoskodnak. Ugyanezen alkalomból a nőgyelet ajánlatot kapott arra nézve, hogy egy bizonyos összeg azonnal való kifezetése ellenében mondjon le az örökségről. A nőgyelet legutóbbi tartott választmányi ülésében ezen utóbbi ajánlatot nem fogadta el, ellenben elvben az előbbihez hozzájárulván, dr. Tüdös János egyleti jogtanácsos következő ajánlatát fogadta el: Mondja ki a nőgyelet választmánya, hogy

1. B. e. néhai Várdi Szabó Miklós urnak az a nagyserü hagyománya, mely szerint végrendeletében a debreczeni Széchenyi-utca 6. sz. házastelkét a jótékony nőgyeletnek hagyományozta, azaz a meghagyással, hogy ezen a telken idővel »Várdi Szabó János és Erzsébet« árvaház nevet viselő nőgyeleti árvaház emeltessek és tartassék fenn, a legmélyebb hálaférrtel és a nemeslelkű alapító magasztos szándékai iránti legnagyobb tisztelettel elfogadják és a kikötött feltételeknek és meghagyásoknak magát mindenben aláveti és felkéri az ügyész, hogy a nőgyelet határozatát a hagyatéki tárgyaláson hivatalosan jelentse be.

2. Ezzel kapcsolatban, minthogy ekként a felhozott okokból a hagyomány elfogadásával a nőgyeletet kárpótlót tervezett kereszttelvélet elősegítve a nőgyelet nevében oly egyezséget, — mely szerint a 68,000 koronánál többre nem rugó tehernek, ha lehetséges a kivételt 30-71 $\frac{1}{100}$ -a, de semmiképpen nem több mint 35-33 $\frac{1}{100}$ a, átvállalásával a hagyomány azonnal a nőgyelet tényleges birtoklásába bocsátatik — elfogadjanak s így egyezség lebonyolítása végett szükséges minden lépést joghatályosan és a nőgyeletet kötelezően megtehessének, az eljárás eredményéről az ügyész jelentése elvártnávan.

3. Egyben megbízta az elnökséget és az ügyészt, hogy a hagyaték tárgyalásánál a Márton Imre ur által kidolgozott tervezet kereszttelvélet elősegítve a nőgyelet nevében oly egyezséget, — mely szerint a 68,000 koronánál többre nem rugó tehernek, ha lehetséges a kivételt 30-71 $\frac{1}{100}$ -a, de semmiképpen nem több mint 35-33 $\frac{1}{100}$ a, átvállalásával a hagyomány azonnal a nőgyelet tényleges birtoklásába bocsátatik — elfogadjanak s így egyezség lebonyolítása végett szükséges minden lépést joghatályosan és a nőgyeletet kötelezően megtehessének, az eljárás eredményéről az ügyész jelentése elvártnávan.

A választmány az ügyész indítványát mindenben elfogadta.

Pörölhető-e a biztosítási díj?

A bíróságok ama joggyakorlatáról van szó, mely szerint olyan esetekben, amidőn a biztosított felek a biztosítási díjat megfizetni valóknak és a biztosító-társaságok erre ökök pörrel akarák kényszeríteni, a bíróságok a társaságokat kereseteikkel a törvényből merített elvi okoknál fogva elutasítják, vagyis a feleket díjfizetésre nem kötelezik. A bíróságoknak ez az álláspontja a biztosító-társaságok körében valóságos rémületet idélt elő és a társaságok ez idő szerint tohetetlenül állanak ez állásponttal szemben; egyelőre csak arra szorítkoznak, hogy díjpöröket a bíróságok előtt nem indítsanak. A kérdés a biztosító-társaságokra nézve az életkérés fontosságával bir, de nem kisebb fontosságú az a nagyközönség nézve sem, mely olyan esetekben, midőn a biztosítás folytatását egyáltalában, vagy csak valamelyik társaságnál kivátnosnak nem tartja, ekkör rája nézve terhesse vált biztosítástól megszabadulhat. A tárgy nagy aktualitásánál és kiváló fontosságánál fogva tehát kívátnos, hogy vele behatóan foglalkozzunk.

A kiindulási pont e kérdésnél a kereskedelmi törvény 485. és 505. szakasza. A 485. cikkben névben a kereskedelmi törvény 4-5. szakasza 4. pontja megállapítja, hogy a biztosítási szerződés hatályát vonza, ha a visszatérő időszakokban fizetésű díj a lejáratkor vagy az e végre engedett halasztás eltele előtt le nem fizetetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a biztosítottat a díj lefizetésében véletlen baleset vagy erőhatalom gátolja. Az 505. szakasz 8. pontja pedig ugyanezt a jogszabályt az életbiztosításra nézve állapítja meg azaz a különbséggel, hogy itt a díjfizetésre 80 napi időhálapók engedelmez.

A kereskedelmi törvény életbe lépete után a bíróságok ezt a törvényt akkép magyarázták és alkalmazták, hogy az a jog, mely szerint a biztosított fél fizetési késédelme esetén a biztosítást megszüntethető: a biztosító-társaságok egyoldalú joga, vagyis ilyen esetekben a biztosítást csak ők

vannak jogosítva megszüntetni, de nem egyszeremind a fizetésben késedelmes biztosított fél is. És az igazság érdekében meg kell vallanunk, hogy a kereskedelmi törvényjavaslattal tárgyalban tartott szakértőkeletoek jegyzőkönyvöl arról tesznek tanúságot, hogy a törvényhozásnak valóban az lehet az intenziója, hogy csak a biztosító-társaságoknak akarta ezt a jogot megadni, hogy a fél fizetési késédelme ese-ön a biztosítást megszüntethessék. Az idők folyamán azonban előfordultak a bíróságoknál olyan esetek, amelyekben valamelyik biztosító-társaság egyes biztosítottainak, vagy egész biztosítási ágának a fontartását és folytatását magára nézve kivátnosnak nem tartotta, ilyen esetekben pénzbeszedőjét nem küldte el a félhez a biztosítási díj beszedése végett, a fél szokva lévén ahhoz, hogy a társaság pénzbeszedőjét küldi hozzá a díj behajtása végett, ennek jövetelet most is várta és midőn ez huzamosabb ideig meg nem történt, a társasághoz ment a díj befizetése végett, de ott arról értesült, hogy biztosítási a díjnak kellő időben meg nem történt fizetése folytán töröltetett, annak ellenére, hogy a fél a biztosítást fenn akarta tartani és annak ellenére, hogy ő a fizetésben beállott késédelmeben ártatlan volt. Különösen rossz benyomást tett az ilyen eljárás olyan esetekben, midőn időközben a kár megtörtént és a társaság természetesen a kártérítést megtagadta. Előfordultak továbbá olyan méltánylatl értelem esetek, amelyekben a biztosított fél az ügynök részbelesse, vagy félrevezetése folytán téves hiszemben és kedvezőtlen módon biztosította magát, mindazáltal a társaság a fél előterjesztéseit figyelembe nem vette és a díjat pörölte. Ilyen esetekben a fél haszaltan hozta fél kifogásait a bíróság előtt, ez figyelembe nem vehette, mert jogi szempontból meg nem állottak. Az ilyen tapasztalatok arra indították a bíróságokat, hogy olyan módot eszeljenek ki, amelynél fogva a mátsatlannul pörölt felek a biztosító-társaságok tulkapásával szemben megvédhetők legyenek. Hosszas, ingadozó joggyakorlat után végre a Kuria 1885 Április 14-én tartott teljes tanácsülésében meghozta a 26. számú döntvényt a következők tartalommal: „Oly esetben, midőn az életbiztosítási díj meg van, hanem rövidabb (fél éves, negyedéves vagy hónapos) időszakokban fizetésű, a biztosított, habár magát az egész első évre eső díj fizetésére kötelezte, nem tartozik az első év folyamán lejárt összes díjrelelettel lefizetni“.

Amint látjuk, a Kuria döntvénye csak az életbiztosításokra vonatkozik a joggyakorlat azonban a döntvényben kimondott jogevét a biztosítás minden ágára egyaránt alkalmazza. E joggyakorlat értelmében tehát a biztosítás minden ágában a biztosított fél már csak a biztosítást követő első díjrelelet megfizetésére volt kötelezhető, a visszatérő időszakokban fizetésű díj kirleése esetén pedig a biztosító-társaságokat kereseteikkel elutasították.

E kuriai döntvény meghozatala után és az alapján kifejlődött újabb joggyakorlat folyamán megint olyan esetek merültek fel a bíróságok előtt, amelyekben a biztosított fél mindjárt az első díjat meg nem fizette, a biztosító-társaság pörölte, ítéletet kapott, a díjat a fél ingatlanán bekebelezte és ellene kielgátsísi végrehajtást kért és fogantositott, amely alkalommal teljes fizetését talált. Miflött azonban a pénz befolyt volna, a biztosított fél meghalt, vagy leégett, balesetet, vagy jégkért szenvedett. A fél, vagy a kedvezményezett a biztosító-társaságtól a biztosítást, vagy kézbesítési összeget követelte, ez azonban minden fizetés megtagadott azon az alapon, hogy a kötvényföltételek értelmében a biztosítás csak a biztosítási díj megfizetése után veszi kezdetét, pör esetén pedig a behajtásig a biztosítás szünetel és csak a díj befolyása után lép újra hatályba. Miután tehát a kötvényföltételek értelmében addig, míg a biztosítási díj csakugyan meg nem fizetett, a biztosító társaság a kockázatot nem viseli, a félnek ilyen esetekben semmink joga nincs, ha mindjárt a díjak bekebelezése, vagy végrehajtás után a társaság javára biztosítva vannak is. Erre a Kuria megint azt mondja, hogy miután a társaság a kötvényföltételek értelmében a biztosítási díj megfizetését a kockázatot nem viseli, a biztosított fél sem köteles a kockázat ellenértékét, vagyis a biztosítási díjat megfizetni. A mai joggyakorlat értelmében tehát a fél már az első díjat, vagy az első díjreleletet sem köteles megfizetni és a bíróság pör esetén már eseket sem ítél meg.

Kétgátelen, hogy a bíróságok ez a magartatása a biztosító-társaságokat rendkívül kellemetlen helyzetbe solorta, mert ennek folytán az a sok díjkeletoző-díjnyugta és díjváltó, amelyek tárczáikban fólhalmozva vannak és amiknek az előteremtése igen nagy pénzálidozatokra került — nagyon is kótes értekel birnak. Azonkivül ez a joggyakorlat lehetővé teszi, hogy az ügynökök a biztosított feleket bármely pillanatban egy másik társasághoz terheltessek át biztosításra. A biztosítási ügy fejlıését is hátráltatja ez a joggyakorlat, mert az ügynökök jutalékaikat csak a befolyt díjak után kapják és így a díjak nem perlehetőse folytán sok esetben elemek jutalékaikkól, amely állapotok öket a biztosítástól térről lassanként más üzletek szerzésére terelik át. Segíteni tehát kell a bajon, de erre az impulzus a biztosító-társaságoknak kell megadni az által, hogy üzletszerző közegeiket jobban megválogatják és egy tisztességes üzletszerző

kar által lehetővé teszik, hogy a biztosítási üzletek szolidább módon kössenek meg, mint a jelenben történik. A kötvényföltételekből pedig ki kell küszöbölni azt az intézkedést, hogy a biztosítás csak a biztosítási díj megfizetése után veszi kezdetét s ki kell mondani a biztosítási föltételekben, hogy a társaság a kockázatot a biztosítás megkötésétől kezdve viseli. Ez esetben a társaság a kockázatot viselővé, nem kötkedünk, hogy a bíróságok is meg fogják ítélni a kockázat ellenértékét: a biztosítási díjat.

102.098. 1904.
I—a.

Bélfügymiszteri körrendelet.

A központi választmányok újból való megalakítása.

(Valamennyi törvényhatóságuknak)

Az 1904. évben újból megalakított központi választmány megbízására a folyó év végéig lejár.

Hivatkozással az 1874. XXXIII. b. e. 20 §-ának utolsó bekezdésére, felhívom a Czímet, hogy a központi választmány megbízatási idejének lejártá előtt, az idézett törvénycikk 18 19. és 20. §-aiban foglalt rendelkezések pontos betartása mellett intézkedjék és ennek megtörténtét a vonatkozó és a választási eljárás nyívóját is feltüntető közgyűlési határozat bemutatása mellett a folyó évi december hó végéig multhatatlanul jelentse be.

Budapest, 1904. évi október 24-én.

Tisza, s. k.

56.
2081. 1887. bkgy.

Közegészségi és köztisztasági szabályrendelet.

1. §. A ház belső és külső részeinek tisztántartása a háztulajdonost illeti.

2. §. A háztulajdonosok kötelesek a házaik előtti járdát tisztán tartani, azt mindennap lesepertetni, május 1-től október 15-ig száraz időben naponként reggel 7 óráig tiszta vízzel felocsóztatni, télen a havat letakarítani, ónos időben hamuval, homokkal vagy fűrészporral behinteni.

3. §. A háztulajdonosok kötelesek a hatóság által elrendelt fertőtlenítéseket teljesíteni.

4. §. Szemetet trágyát, törmelékét, havat vagy rothadó anyagot az utcára kihordani, valamint portörlnök és szőnyegeknek az ablakon vagy ajtón az utcára való kirázása tilos.

5. §. Minden háztulajdonos köteles udvarán a szemet és trágya ideiglenes elhelyezésére szolgáló szeméttartót csináltatni.

6. §. A háztulajdonos köteles a szeméttartóban ideiglenesen elhelyezett szemetet és trágyát a szeméttartó megtelése után azonnal, különben pedig minden évben kétszer márczius és október végéig, a hatóság által megjelölt helyekre kihordatni.

7. §. A szemet és trágya kihordásával megbízott tartozik a szemetet és trágyát akként szállítani, hogy az az utcán és az uton el ne hulljon.

8. §. Minden háztulajdonos köteles az udvarában lévő árnyékszékek megtelésük után azonnal, azok pedig, kiknek ürskéik az utcai fedett csatornával összeköttetésben lévő oldalcsatornával ellátva nincsenek, minden évben legalább kétszer, u. m.: márczius és október hónapok végéig — és pedig kizárólag csakis a várossal szerződési viszonyban álló vállalkozóval kitisztíttatni s az ezért járó szabályszerű díjat azonnal kifizetni.

9. §. Árnyékszékek és peczegődrök tisztítása csak este 9 órától reggeli 5 óráig légmentes szivattyúk és hordókban engedetik meg. Az ürleket csak az e czélnél hatóságilag kijelölt helyekre szabad kihordani.

10. §. Köteles minden háztulajdonos a szükségnek megfelelő árnyékszékét csináltatni; és pedig ha azon utcában földalatti csatorna létezik, ezenal mindenkor csatornára, mely az utcai csatornával kötendő össze, ha pedig az utcában ilyen még nincs, szabályszerű emésztőgődrök készítenők.

11. Bűzhőd levek és más tisztátalan folyadékok földalatti csatorna hiányában az utcára nyílt árkokba nem vezetethők, hanem kötelek e czélnél a háztulajdonos ezen szabályrendelet életbeléptetésétől számított 6 hónap alatt emésztőgődröt csináltatni.

12. §. Azon területen, hol az utcák földalatti csatornával vannak ellátva, tartozik minden háztulajdonos jelen szabályrendelet érvényre emelésétől számított két év alatt saját házából az utcai csatornába vezető földalatti csatornát készíttetni.

13. §. A háztulajdonos tartozik a vezető a főcsatornába vezető földalatti csatornát hatósági rendeletre kitisztíttatni.

14. §. Mészáros és hentes ipartelepek addig, míg a kövágóhid felállítatik, — tímár, szűcs és szappanos ipartelepek pedig jövőre csak oly házaknál engedhetők meg, melyek utcai fedett csatornával összeköttetésben álló földalatti oldalcsatornával bírnak.

Béltisztító, csont- és ronggyűjtő ipartelep sem a bel-, sem a külvárosban, sem a város körül levő szőlőskertekben nem nyithatók, hanem csak egyedül a városban a sorompókon kívül eső, homokos talaju területen állítható fel.

15. §. A város területén sertéstartás és hizálás tilos; megengedetik azonban, hogy házi szükségletre minden egyes belvárosi telken 6—6 drb, külvárosi telken 4—4 drb sertés hizalthatassék, az e tekintetben megkívántató közegészség szabályok megtartása mellett.

16. §. Sertés fürdőcsák készítése meg nem engedetik.

17. §. Az utcáknak, köztereknek és köztereknek bármikénti bemocsoklása tilos.

18. §. Az utcának árucikkkel vagy termékkel fel- és lerakása alkalmávali beszemelése esetében tartozik az illető fél a beszemeltet térséget saját költségén megtisztíttatni.

19. §. Házi állatoknak az utcánai legettetése meg nem engedetik.

20. §. Lovaknak és marháknak az utcánai etetése általában tilos. Bérkocsi és egyéb bérjárművek birtokosainak az étetés csak állomás helyükön; vásárra jött szekereknek pedig csak a vásár ideje alatt, vásári állomásaikon és egyedül csak tarisznyából engedetik meg.

21. §. A bérkocsisok és egyéb bérjárművek tulajdonosai kötelesek állomásaikat mindig tisztántartani, a trágyát az e czélnél saját költségükön készült tartályokban összegyűjteni és elszállítani, állomási helyeiket naponként négyszer bővízzel lemosni, ápril 1-től október végéig pedig ugy állomási helyeiket, mint a trágyatartó ládákat naponként fertőtleníteni.

Bérkocsi és egyéb bérjárművek állomással csak jól kikövezett és a csatorna nyíláshoz közel levő helyek jelölendők ki.

22. §. Az ezen rendszabályok ellen elkövetett kihágások, amennyiben a büntető törvénykönyv máséknem nem intézkedik, 2 forinttól 50 forintig terjedő s közegészségét czélokra fordítandó pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetében pedig megfelelő elzárással büntetendők.

23. §. A jelen szabályrendeletbe ütköző kihágások felett első fokban a rendőr-kapitányság, második fokban a városi tanács, harmadikban pedig a magy. kir. bélfügymiszter bírósokdik.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1887-ik évi márczius 24-én s folytatva tartott rendes közgyűléséből.

Kiadtá:

Zöld Mihály,

jegyző.

Magyar királyi bélfügymiszter.

35.430.
II. szám.

1886 október 10-én 55,650 sz. a. kibocsátott itteni rendlethez képest módosított ezen szabályrendeletet, az 1879 XL. t.-cz 5. §-a alapján ezenel megerősítem.

Budapest, 1887. évi május hó 31-én.

A miniszter helyett:

Lukács György,

államtitkár

Hírek.

* **A polgármester és a sajtó.** A szervezeti szabályzat kidolgozására szervezett bizottság legutóbb tartott ülésén Kovács József polgármester azon kérdést vetette fel, nem volna-e helyes, ha a szakbizottságok ülése a nyilvánosság körülfalaztatnának. Ezen eszmé felvetésére az ösztönözött a polgármestert, hogy az egyes szakbizottságok előleges tárgyalási üléséről nem mindig kerülnek megbízható tudósítások a nagyközönség elé. Egyebiránt a polgármesternek az a nézete, hogy oly ügyek, melyek nem kerültek a tanács elé, ne közöltesseken a lapokban. Ezen nézetével azonban legkevésbé sem akarná a **sajtószabadságot** korlátozni, mert igen jól tudja, hogy a sajtószabadság, ha az sajtószabadsággá nem fajul, — a nemzet kincse és a nagy idők legszebb, legmagasabb alkotása. Senki nem tiszteli jobban a sajtót, mint a polgármester, de mindezen tisztelet mellett jogában áll minden oly ügyet mindaddig megvívni a nyilvánosságtól, míg azok a tanácsis asztalra nem kerülnek. Ugy a polgármester, mint a tanács sohasem zárkózik el olyan ügyek nyilvánosságra hozatalától, melyek a nagy közönséget érdeklik és e tekintetben minden helyi lapnak szívesen rendelkezésére bocsátja a közlendőket. Vannak azonban olyan ügyek, melyeknek idő előtt való közlése inkább árt, mint használ az ügynek; már pedig, ha valakinek, úgy a városi tanácsnak szorgos kötelessége arra ügyelni, hogy a városi érdekei minden irányban megóvassanak. A helyi lapok tehát a jövőben is megkapnak közlése minden oly ügyet, mely a tanács elintézésével van ellátva, s ha mégis olykor-olykor megtörténik, hogy vagy a tanács, vagy a tanácsis ügyeket előkészítő szakbizottság üléseinek határozatát nem közli a tanács a sajtóval, ennek nem a sajtó korlátozásának szándéka lesz az oka, hanem a város jól felgottott érdeke. A polgármester és a városi tanács teljes nyíltsággal intézi a városi ügyet és ha mégis itt-ott egyes intézkedéseket nem akarja idő előtt nyilvánosságra hozni, ezért nem tartozik felelősséggel és magyarázattal. A sajtószabadságot azonban tiszteli és valószínűleg jobban, mint esetleg azok, akik szorgokötőhajtászat okából elhamarkodva hoznak olyan dolgot, melyek később helyreigazításra szorúlnak.

— **A magyar tisztviselői körteskedése.** Bezerédj István, Vasmezeje alsópánja körrendeletét intézte a megyei tisztviselőkhöz: az állások betöltése körül szokások körteskedés ellen. A rendelet nem tartja földomosnak s a tisztviselői állás tekintélyével megegyezőnek, hogy a tisztviselő, mikor magasabbi állásra pályáznak, arra egyenként gyűjtsek a szavazatot. Az alsópánj rendelőintézményről közölik.

□ **Az árvtartó alap.** A helygimnázium a helybeli két protestáns egyház által a várostól átvett Mária Terézia árvtartó alap kezelésére kiállított alapítóleveleket jóváhagyta. Ezen árvtartó alapból az ev. ref. egyház lélekszám arányában az Ondódon levő föld értékének beszámításával 610,165 kor. 65 fillért, az ág. ev. egyház pedig 13,082 kor. 81 fillért kapott. A katolikus egyház az ezen alapból reális részt még 1860-ban megkapta.

* **A Kaszinó tombolaletele.** A debreczeni kaszinó vigalmi bizottsága szerdán délután ülést tartott és elhatározta, hogy december hónap 3-án tombolalete rendez. A meghívotak a napokban küldi szét a kaszinó.

— **Karácsonyi kiállítás.** Az iparfejtület karácsonyi kiállítására eddig kétszáz kiállító jelentkezett. A kiállítás bizottsága felkeri mindazokat, kik a kiállításban részt akarnak venni, sziveskedjenek ezen szándékukat melőbb bejelenteni.

? **A pótdadó.** Az október 21-én tartott közgyűlésen megszavazott költségvetés ellen mindeztideig nem adtak be fellegbeszt. A költségvetésre vonatkozó határozat még november 5-ig marad a városi kiadóban nyilvános betekintésre kitéve. Ha eddig sem fellegbeszt meg, akkor nov. 6-án változatlanul felterjeszti a városi határozatot a helygimnáziumhoz, de a 33 százezeres pótdadó előrelátólag jóvá fogja hagnyi.

x **Debreczen legutóbb adófitott.** Debreczen város legutóbb adófitott bizottsági tagjainak 1905. évre egybeállított névjegyzéke a főjegyzői hivatalban november 1-étől kezdődő 8 napi közszemlét kitétetett s ez idő alatt az érdekeltek megtekinthették a névjegyzéket s esetleges észrevételeiket megtehették.

□ **A szervezőbizottság üléseiből.** A szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság legutóbb tartott ülésében a bizottság megállapította a rendőrség jövőné létszámát. Lesz a jövőben 12 kézbesítő, 6 hivataloszó, míg a tényleges rendőrszolgálatra marad 114 ember. A szolgálat 24 órással és így 57 ember lesz állandóan szolgá-

latban. A városban nappal és éjjel 28 rendőrszem fog a közbiztonságra és a rendre vigyázni, azonkívül 4 küllőntény 5—5 rendőrel a város küllőntény pontján, 2 a vasutnál, 7 pedig a bünyőgyi osztálynál lesz beosztva. Az örszemek négy órással időközben váltják fel. Az így támadt költségfelettel fedezi a közgyűlés által a rendőrség létszámának felemelésére megszavazott 15,000 korona. A szervezőbizottság ülésén Domahidy Elemér főispán elnököl.

•• **Hadtöbblesek figyelmébe.** Az 1882, 1883, és 1884. ében születtek hadtöbblesek összeírását a honvédelmi miniszter elrendelte. A katonai ügyosztály felhívja ugy a debreczeni, mint a vidéki hadtöbbleteket, hogy a hivatalnál november végéig okvetlenül jelenjenek meg és indexel; munka- vagy cselédkönyvet, keresetlevelet meg egyéb okmányokat közzel magukkal.

§ **Táblabíró kivézés.** Ó Felsége az igazságügyminiszter előterjesztésére **Dessó Kálmán** dr. szatmári törvényszéki bírót a debreczeni kir. ítélőtáblához bírót nevezte ki.

* **Katonák eskütje.** Az októberben bevonult legénység kedden tette le a szokásos esküt. Az eskütételt a Pavillon lakatnya előtt tábori mise előzte meg.

— **A reformáció emléktünnepé.** A megvénhedt Európát friss szellemmel látta a protestantizmus. Az egyházak *in capite et membris* reformálása milliók vágyát képezte és midőn az ige testté lőn, minden vonalon győzelmet aratott a lelkiismereti szabadság. Azóta évről-évre megújul a protestáns egyház a reformáció visszatérő évfordulati napját. Így volt október hónap 31-én is. Az elemi iskolai tanulókat a kistemplomban építette a **Benkő Viktor** theologus imáján. — A nagytemplomban Csiky Lajos akadémiai tanár mondott rekeszt imát, mely után a főgimnázium tudós professzora: S. Szabó József tartott egy valódi reformációi előbeszédet.

Beszéde magával ragadott, miúta a Lélek, amely a teremtéskor a vizek felett lebegett, most is ott lett volna. Az isteniszletet alatt a főiskolai énekkar többször énekelte Mácsay Sándor énektanár vezetésével alatti szebbnél-szebb zsolttárolat.

Végül Vályi Nagy Gusztáv a főiskola hírneves költőjének gyönyörű szép versét énekelte P. Nagy Zoltán, szintuogy szót átrátában gyönyörű előadással a tanítóképző intézet ifjusága.

A templomi isteniszletet után az ózv. Hegyi Mihályné adakozásából emelt gyalárbok emlékoszlopnál volt az ünneplés, ahol a gyalárbok énekeinek elhangzása után Makay Kálmán theologus mondott előbeszédet, miután a leány nevelőintézet nevében Agárdy Erzsébet és Konecz Mária megkoszorúzták az emlékoszlopot.

Azútnán Gőnczy Béla hl. szavalt és nagy lelkesedéssel Tóth Gyula október 31. című versét. Az ünneplést a főiskolai énekkar éneke zárta be.

Este a Hittanúcsai Önképzőrtársulat tartotta Protestáns Estélyét. Az estély, amelyen résztvett a ref. egyház színe-javá, a legszebben sikerült. Az énekkar éneke után az estély főpontja dr. Fereczky Gyula, az akadémia tudós tanárának előadása bilincselte le a figyelmet. Utána Álló Béla harmonium játéka következett, majd a Szilágyi Vilma, Szabolcskának Jövel Szt.-Lélek Isten cz. versét szavaltva lelkesültséggel és vallásos hűvél. Az ifjuság megörvendézet Tompa Virág régi vel, sok gyönyörű szerepeltetés. Utána Tóth Sándor szavalt a Lévy József Az apostolok című költeményét és a T benned bízunk zsolttá hangjai mellett oszlott szét a közönség.

(o) **A tizedik győgszertár.** A helygimnáziumot jogot adott **Kocsán Dező**, győgszertárnak a tizedik győgszertár felállítására. Az új győgszertár a **Homoktérben** lesz felállítva.

□ **A közigazgatási bizottság ülése.** Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottsága f. hó 5-ikén délután 3 órakor tartja reudes hav ülést a városház nagytermében Domahidy Elemér főispán elnökölésével.

§ **A kömvéves munkaszüntetése.** A kömvéves munkaszüntetése a kölcsönös engedmények után véget ért. A legkisebb munkadíj óránként 32 filléren állapítottat meg. Reméljük, hogy a munkaadók embries gondolkozása nem lesz czéltalan és nem fog ismétlődni a munkaszüntetés, mely pótolhatlan vesztésgel sújtotta a munkaadókat is, de különösen a munkásokat. Ez pedig csak úgy lesz lehetséges, ha a munkások a konkolynthók szavára nem hallgatnak, hanem munkának állva, szíves keresetkeltők maguknak és családjuknak becsületes megélhetést biztosítanak.

— **A Csokonai kör ünnepe.** Csokonai Vitéz Mihály, halhatatlan pontán emlékére a Csokonai-kör nagyszabású ünnepe rendezet 1905 január hónap 28-án. A kegyeletes irodalmi ünnepe a kör elnöksége meghívta az ország tudományos- és irodalmi körét. A meghívására a tudományos akadémia **Baksay Sándort** és **Kozma Andort** küldi ki, a **Kisfaludy társaságot** Beóthy Zsolt, Rákosi Jenő, Hegedűs István,

Alexander Bernát, Négyessy László, Endrődy Sándor, Fiók Károly fogják képviselni. Herzeg Ferencz (többed magával a Petőfi-társaság nevében tiszteli meg a nagy költő emlékezetét). Valószínű, hogy részt vesznek az ünnepen: gróf Tisza István miniszterelnök és Berzeviczy Albert kultuszminiszter is.

§ **Új vasut.** A Nagybánya és Felsőbánya között épült új vasutat f. hónap 5-ikén nyitják meg és másnap átadják a forgalomnak.

— **Szu a szepesmegyei fenyes-erdőben. Lőszérel** írják lapunknak: Az ideit tartós szárazság a szepesmegyei fenyes-erdőkben rendellenes állapotot okozott és a rendes körülmények között amenny is lapangó szűleik (Bastyrchusok) elszaporodtak. A szakértők attól tartanak, hogy enyhé teli időjárás esetén a szárazvar a jövő év folyamán az erdőkre nagy veszedelmeket hoz, ami nemcsak az erdőbirtokosokra volna jelentékeny kár, hanem az országos híri társai üdülőfűrészeknek is ártana. Ennek elhárítására a szepesvármegyei közigazgatási erdészeti bizottság az érdekeltektől erdőbirtokosoktól szigorú intézkedések betartására kötelezte.

§ **Az emmarás elleni védtetés.** M. vármegye alispánja azt a javaslatot terjesztette a helygminiszter elé, hogy miután egy előfordult esetben vesztett kútja által megmárt gyermek szűli a gyermeknek állam-költégen való felszállításába, illetőleg beoltásába nem egyeztet be, a vesztett vagy vesztésre gyanús által által megmárt kiskorúknak védtetésben való részesítése szabályrendelettel kötelezőnek mondások ki. A helygminiszter a javaslatot tett alispánhoz intézett rendeletben kijelentette, hogy újabb indok fennforgását nem látja arra, hogy a 105,063/1898. B. sz. a kiadott körrendelet harmadik bekezdése, mely szerint a megmártakat akarunk ellenük beoltani, illetőleg velők szemben erőszakot alkalmazni nem lehet — módosítsassék. Elhibez képest a kiskorúakkal szemben sem követhető más eljárás. A hatósági közegek feaadata adott esetekben csak az lehet, hogy az érdekelteket az által, hogy előtűk, illetőleg szűleik előtt az emmarás következményeit, megmagyarázzák és őket arra is kioktassák, hogy a megmártaknak vesztesség ellen való beoltása rájuk néve semmiféle káros következményekkel nem jár: igyekezzenek rábíni arra, hogy a Pasteur-féle intézetet önszántukból vegyék igénybe. (92,692/1904. B. M. sz.)

— **A szabadtéri főispánt** október 30-án iktatták be főispáni székhébe. Bezeredy István, az új főispán meghatalmas beszédet mondott, melyet a hallgatóság nagy tetszéssel fogadott.

* **Kecskemét kérelme.** Kecskemét város közigazgatási bizottsága elhatározta, hogy memorandumban kéri a kultuszminisztert Kecskeméti székhelyéig egy tanfelügyelői állás megszervezésére.

* **A legeltető gazdák figyelmebe.** A m. kir. földmívelésügyi miniszter a tekintettel az ideit nagy takarmányhiányra, megengedte, hogy a gúti erdőben az illető gazdákönözönség lábas jószágait a fűvő év április hó végéig legeltethesse. Ertesülés szereszedt Török Gábor erdőmesternél.

— **Arad a tisztviselőknél.** Arad vármegye október 31-ikén tartott közgyűlésen tisztviselői nyugdíjalapjára másfél százados pótdadót szavazott meg.

? **Máramarossziget közgyűléséből.** Máramarossziget közgyűlése elhatározta, hogy a polgármester és főkapitány fizetését felemeli azon arányban, amint a vármegyei tisztviselők fizetését felemelték.

— **Borjushurulás.** A helybeli mészárosok arra kérék a tanácsot, hogy tiltaná el a borjushuruló asszonyoknak a borjushurak dara bolkban való eladását. A tanács a kérelmet véleményadásra kiadta a főkapitánynak, ki azonban úgy vélekedik, hogy a húsmeréről szóló szabályrendelet nem foglalja magában a darabokban való eladására egyenes

megtiltó határozatot. Amig tehát ezen kérdés tisztázva nem lesz, addig az eddigi szokás megtartható.

§ **Vásárhelyi Pál szobra Szegeden.** Szegeden Vásárhelyi Pál emlékére 1905-ben szobrot emeltek a magyar mérnök és építész egyesület. A szobrot ifj. Mátyás Lajos szobornövész készíti.

— **Vagyon felelősség adóhátralékokért.** Hajdusoboszlón megdöbbenőten felszaporodtak az adóhátralékok, úgy, hogy Faust Elek kir. pénzügyigazgató a hajdúvármegyei közigazgatási bizottság legutóbbi ülésén kénytelen volt arról jelentést tenni és a város érdekeltektől tisztviselői ellen a vagyon felelősség kimondását kéri. A közigazgatási bizottság tekintettel arra, hogy szeptember hó végéig Hajdusoboszló város 146,000 K állami adóval, 9550 K hadmentességű adóval, 70,000 K illetékel és 24,000 K utadóval volt hátralékban, elegend tette a pénzügyigazgató kerelmének. Ebből kifolyólag most értesítették Fekete Sándor polgármestert, Csiba Márton jegyzőt és Oláh Miklós tanácsnokot, hogy ha november hó 15-ig a hátralék lehető behajtását nem végzik, az ő költségükre állami végrehajtókat küldenek ki, hogy a szoboszlói adóhátralékokat minden uton-módon behajtsák. Az említett tisztviselők azall védekeznek, hogy nem hanyagságból, hanem a mult évi törvénynekkel állapot következtében gyűlt fel a hátralék kétakkorára, mint rendesen szokott lenni.

Lám Sándor, Debreczen, Piac- és Hatvan-utca sarkán. Ajánlja gazdagon berendezett lámparkládát u. m.: asztali lámpákat, bronz- és nikkeltalppal, függőlámpák, ebédli, salon- és halószobák részére gyári árban.

Angol plaidek és takarók, svéd borkabátok Borsos Katánál.

Uri díval, kalap és fehéremű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piac-u. 44. dr. Ujfaluassy-ház. Angol női bluzokot, férfi fehéreműket és kelenygeket mértek szerint a legszebb kivitelben készit.

Pongrácz Géza

papirgyáraktárában DEBRECZEN, „Bika”-szálló mellett:

60 krajczár egy liter legfinomabb amlereen-ternt.

Piacz-utca 12. (Stenczinger-ház) a papirkereskedésben.

legdivatosabb dobozos levél-papírok, vízfestészeti virág-és tájkép minták, legújabb francia sportképek, dr. Schönfeld-féle olajfestékek és vásznak; angol, svéd és solingeni, zsebkések; helybeli és alkalmi képes levelezőlapok egyedüli nagy választékban.

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYŐR. ~ ~ ~ BUDAPEST. ~ ~ ~ DEBRECZEN.

Képviselő: Debreczen és Hajdúmegye részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Czeimentarugár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átérészek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **kar-**
mantus és **oszmószólt** Cze-
mentcsövek, Csatornázás.
Beton és Granitto Ferrazo burkoló
munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron

a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.

MIHALOVITS J.

•••

Ha gyermekével csukamájóját akar szerezni, szerezze be részére.
Mihalovits-féle izetlen és szaglatlan

csukamájóját.

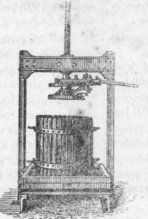
melyet a gyermekek szívesen vesznek be, mintha annak semmi kellemetlen íze, sem szaga alacsony.

1 üveg ára 1 korona 20 fillér.

Kapható:

MIHALOVITS J. a „Kigyó”-hoz
az. gyógyszerárúháza Debreczen,
Főúr, a városközségekben.

•••

URSUS A LEGTÖKELETESBŐ BORSAJTÓ.

Az URSUS borsajtó következő előnyökkel bír: Vasgerenda és szabadalmazott nyomó fejszerkezet által a lehető legmagasabb nyomásért, csekély embererő igénybevételével érhető el.

Az URSUS borsajtó aljröze fából van a vasgerendaszervezetbe beillesztve, hogy a szűrlő vasrészekkel nem érintkezzen a így a bor megfeketedése nem fordulhat elő.

Az URSUS borsajtóból a törököl egy darabban vehető ki. Az URSUS borsajtó szerkezete felülmunkhatatlan szelőd és erős. — Szőlődarálok a legjobb kivitelben.

Porcellán kályhák budweissai és honi gyártmányban. Melldingi rendszerű és óntest vastályhák és legjobb minőségű konyhák. Cserepályhák átrakásánál a fűtőképeség tetemes emelésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltüntetett kéltő új lakóanyagú multiplinter betéttel felelősség mellett ajánlom. Fűtőkészlet és vasbuzok nagy raktár.

Tóth Gyula,
Debreczen, Piac-u. 20., 27.

Az üzlet teljes feloszlatása miatt hatóságilag engedélyezett

Végkiárulás!!**SZIFFT ALADÁR**

Piacz-utca 24. sz.

Schroll-féle chiffonok és vásznak, női és férfi fehérnemű és téli alsó ruhák, női ruhaszövetek és posztók, téli fej- és nagykendők, asztalneműk és ággyeterítők, batistok, csizmek, zseftek, ezérna piqúe és velour barcetek, selyem kendők, esernyők és fűzők, kesztyűk, harisnyák és kötények. bélésék és rövidárúk stb.

Az összes raktáron levő áruk gyári áron alul végkiárúsíttatnak.

Az áruaktár berendezéssel együtt eladó. — Az üzlet-helyiség kiadó.

SZIFFT ALADAR,

Piacz utca 24. szám

Ruhafestő
és vegyszeti tisztító intézet**RABÉCZY ANTAL**

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

**A gázkandallóval
való fűtés**

a legrseb,
legbiztosabb,
és legjobban
szabályozható

nem füstöl, nem kormoz, nem szemetel, nem rongja a levegőt,

diszitalakast,

nem drágább a fa-tűzelésnél.

Berendezése megrendelhető a
légszuszgyárnál.

Őszi és téli divatujdonságok legnagyobb választékban, legolcsóbban Hajdu-és Biharmegye elismert legnagyobb

női- és leány-felöltők, kalapok áruházában

RÓZSA LAJOS

Debreczen, Kistemplom-bazár szerezhető be.

1904-re.

1904-re.